

Kürtaj ve Gurre

İSLAM FIKHINA GÖRE KÜRTAJ VE GURRE

Fatih KALENDER

✘ Bizleri erkek ve diğiden yaratıp ve nimetlerin en fevkinde olan İslam nimetiyle nimetlendiren ve kâinatın efendisi hazreti Muhammed Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem'in ümmetinden olma bahtiyarlığını bizlere ihsan eden Allah'ü Taala hazretlerine hamd olsun.

Evleniniz çoğalmanız zira ben kiyamet gününde sizin (çokluunuz) la övüneceğim[1] Buyuran Efendimiz (sallallahu aleyhi ve selam) 'in , al ve eshab'ın vede kiyamete kadar onun getirdiği dini kendi hayatlarında düstur edenlere salat ve selam olsun.

Okuyucularımızdan gelen telefon neticesiyle ele alacağımız mesele, İslam âleminden de öte insanlığın gündemini defalarca meğul etmiş olan ve bazı zamanlarda da meğul etmeye devam eden çocuk aldırma (kürtaj) meselesi hakkında olacaktır.

Top dilinde rahim içinden doku almak anlamına gelen kürtaj, genel olarak istenmeyen gebeliğin sonlandırma amacıyla yapılması şeklinde tanımlanır. Ancak ifade sadedinde bulunduğumuz konunun sadece çocuk aldırma uygulaması olduğundan biopsi veya tedavi amaçlı yapılan kürtaj işlemlerinden bahsetmeyeceğiz.

Usulü fıkıh kitaplarımızın (maslahat) bölümünde İslam dininin beş temel ilkesi olduğundan bahseder, bunlarda: Dinin muhafazası, Nefsin muhafazası yani insan hayatının korunması, Neslin muhafazası yani nesebin korunması, Akıl muhafazası, Mal muhafazasıdır[2]. Görüldüğü gibi insan hayatının muhafaza altına alınması İslam'ın beş temel ilke ve amaçlarından biridir. Ayrıca mahlukatın en şereflisi olan insanın saygınlığı ve dokunulmazlığı İslam dininin sıralı bir şekilde üzerinde durduğu ana fikirlerden biridir. İnsan babasının spermının annesinin yumurtasıyla buluşup döllenme neticesiyle de olsa yaşam hakkının sperm sahibi ve yumurta sahibi anne babasından almamaktadır. Bilakis bu yaşam hakkı kendisine, sperm ve yumurtanın rahimde döllenmesiyle, Yaratan tarafından verilmiş temel hakkıdır. Dolayısıyla bu safhadan sonra anne ve baba da dâhil olmakla beraber hiçbir kimsenin çocuklarının hayatına son verme gibi bir hakka sahip değillerdir. Bu itibarla İslam'ın kabul ettiği manada bir gerekçe olmaksızın anne karnındaki çocuğun öldürülmesi yani kürtaj yapılması genel olarak İslam hukukunda doğru olarak kabul edilmemiştir. Zira efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem: **Evleniniz çoğalmanız zira ben kiyamet gününde sizin (çokluunuz) la övüneceğim** sözündeki tevhikine münafi olduğu gibi, İslam dininin fıtrat dini olması, dolayısıyla fıtrata aykırı olan her şeyin İslâm'a göre de mahzurlu olması bir hakikattir.

İslam fukahası sperm ve yumurtanın hangi safhadan itibaren cenin sayılacağı ve bu ceninin kürtaj dediğimiz alınmasıyla kişiye terettüp edecek günahın farklı olup olmayacağı konusunda tartışmışlardır. Aynı bu derecede İslam Hukukcuların dan, rahimdeki çocuğa ruh verildikten sonraki durumu ile ruh verilmeden önceki durumunu ve şekillenip şekillenmeden önceki durumunu ayrı ayrı olmuştur.[3] Yani anne rahmindeki embriyo dediğimiz cenin için, şekillenmeden önceki hali şekillendikten sonraki hali, ruh verildikten sonraki hali ruh verilmeden önceki hali diye genel olarak dört kısma fukaha tarafından incelenmiştir.

Bu konuyla alakalı yani insanın anne rahmindeki devreleri hakkında Allahü Teala hazretleri şöyle buyurmaktadır: **Andolsun ki, biz insanı süzölmüştük, özlü balçuktan yarattık. Sonra onu "nutfe (meni, sperm) olarak muhkem bir karargâha (rahme) koyduk. Sonra nutfeyi (yapışkan) bir kan pıhtısı haline getirdik. Ardından kan pıhtısını bir çimen et yaptık, bu çimeni kemiklere çevirdik, kemiklere de et giydirdik, sonra da onu başka bir varlık yaptık, şekil verenlerin en güzeli olan Allah ne yücedir. Sonra siz**

bunun ardından elbette öleceksiniz.[4]

Bu devreler hakkında da Efendimiz sallallahu aleyh'i ve selam öyle buyuruyor: **Sizden her biriniz kırk gün annesinin karnında tutulur. Sonra bir o kadar da orada yapışkan pıhtı olur. Sonra bir o kadar da orada bir çiyem et halinde bulunur. Sonra da melek gönderilir ve ona ruh üfler.[5]**

Müslim'in rivayet ettiği olduğu bir başka hadisi şerifte de: **Nutfe nin üzerinden kırkiki gece geçince Allah ona bir melek gönderir. O da onu şekillendirir, kulağını, gözünü, cildini, etini ve kemiklerini yapar...[6]**

Ayet'i kerime ve hadisi şerifler doğrultusunda, döllenmiş meni anne rahminde kırk gün anne rahmiyle herhangi bir irtibat olmadan kalır. Sonra (âlaka) dediğimiz bir pıhtı parçası olarak rahimle alaka kurar. Bu surede kırk gün kadardır. Sonra bu (âlaka) yapışkan pıhtı bir et parçası olur. Kemikleri ve eti oluşur. Bu üçüncü devrede üçüncü kırk gün sonuna kadardır. Sonra ilk üç safhadan farklı bir yaratış meydana gelir ki buda cenine ruh verildiği safhadır. Yani cenin için 120 gün tamamlandıında ruh verilmiş olur. Ancak ruh sahibi olmasıyla canlanması aynı olarak kabul etmekte mümkün değildir. Sperm ile yumurtanın birleşmesiyle bir canlılık ve bütünlük kazandı, ananın olumunu tamamladı hatta ilk birkaç haftadan itibaren organları teekkül ettiğini de müşahede etmekteyiz. Lakin insan; Ekseriyetinde üzerinde olduğu görüş doğrultusunda ruh ve beden bütünü ismidir. Sadece ruhun ismi değil.[7]

Bu itibarla Âlimlerin bir kısmı 120. günden önceki ölümü normal bir insanın ölümü gibi değerlendirmiyorlar. Diğer bir ifadeyle 120. günden evvelki kürtaj ile 120. günden sonraki kürtaj'ın hüküm itibarıyla ayrıyorlar. Ve buna delil olarak da ayeti kerimede devrelerin arasında (??) **sonra** kelimesiyle ayrılması devrelerin birbirleriyle tam olarak farklı olduklarından birbirlerinden diğerine geçişin bir dönüşüm olduğunu ileri sürerek, ayeti kerimelerde geçen (**sonra da onu başka bir varlık yaptık, şekil verenlerin en güzeli olan Allah ne yücedir. Sonra siz bunun ardından elbette öleceksiniz.**) hükmünün ifaretiyle ölümün ancak bu dönemden sonra yani ruh üflenildikten sonra olabileceğini söylemektedirler.

Yukarıda zikri geçen Buhari ve Müslim'in rivayet ettiği oldukları hadisi şerif doğrultusunda ruhun 120. günde üflendiğinde İslam Hukukçuları arasında görüş birliği vardı.[8] Ruhun yüzyirmi günde üflendiği konusunda ittifak, bulunduğu için yukarıda zikri geçen Müslim'in rivayet ettiği olduğu ikinci hâdisi şerifi de; "ceninin kırk günde şekillenmesi değil, bunun melek tarafından yazılması" şeklinde tevile edenler olmuştur. Ancak kanaatimizce bu teville gerek yoktur. Zira biraz öncede ifade ettiğimiz gibi cenine ruh'un üflenmesi o ceninin daha önceden şekillenmesine mani değildir. Nitekim günümüzdeki ayrıntılı tıp da Müslim'in rivayet ettiği olduğu hadisi şerif'in zahirini (her ne kadar şekillenmenin 40-42-45. günler gibi farklı rivayetlerde olsa[9]) teyitlemektedir.

Ruh üflendikten sonra çocuk aldrmanın yani kürtaj'ın haramlığı konusunda ve bu davranışın cinayet telakki edileceğinde İslam Hukukçuları arasında herhangi bir ihtilaf yoktur.[10] Fukahanın bu mutlak ifadesinden annanın çocuğun alınmamasında anne hayat için tehlike olup olmaması müsavî olmasıdır. Nitekim Hanefî fukahasından İbni Abidin, Haşiyesinde: "ayet çocuk anne karnında canlı ise ve alınmaması durumunda anne hayatından korkuluyorsa bile çocuğun alınması yani öldürülmesi caiz değildir, buyurarak ifadesine öyle devam etmiştir: Zira annenin ölümü vehmidir yani kesin değildir. Rahmindeki çocuğun hayatı ise fil vaki kesindir. Dolayısıyla vehmi olan bir şeyden dolayı yani annenin ölümünden dolayı kesin olan yani çocuğun hayatı yok edilemez yani öldürülemez.[11] Bu konu (mecmeâl fıkhiyye) dediğimiz İslam fıkıh toplantısında dile getirilip uzunca müzakereler neticesiyle İbni Abidin gibi birçok Hanefî fukahasının hıfıfına şu kanaate

var?lm??t?r: ?ayet annenin hayat?n? kurtarma gibi t?bbi ve kesin (yani var say?mla de?il) bir zaruret ortaya ç?km??sa o zaman anne karn?ndaki ceninin t?bbi bir müdahale ile al?nmas? caiz görülür. Ancak burada dikkat edilmesi gereken unsur anne hayat?n?n tehlikesi kesin olmas?d?r. Bu durumda yukar?daki ifade do?rultusunda kesin olan anne hayat? (yani fil vaki canl? olmas?) her ne kadar ?u anda canl? olsada do?uma kadar canl? olmas? kesin olmayan anne karn?ndaki çocuk için tercih edilir. Yani anneden sebep rahimdeki çocuk dü?ürülebilir.[12]

Anne karn?ndaki cenine 120 günlük olmas?yla ruh verildi?inde ittifak var demi?tik ve ayn? bu do?rultuda cenine ruh verildikten sonrada ?er'i bir gerekçe olmadan kürtaj yap?lmas?n?n haram olmas?nda da ?slam Hukukçular? aras?nda görü? birlili?i vard?r. Ancak cenine ruh verilmeden önce ald?r?lma meselesinde ise ?slam hukukçular? aras?nda görü? birlili?i yoktur. Bunlar?n bir k?sm? çocuk yarat?lmadan önce (bu görü? sahiplerinin yarat?l??tan kas?tlar? ruh'un üflenmesidir

[13]) kürtaj mutlak halde caizdir, derken bir k?sm? da bu görü?ün tam tersine ruh verilmeden önce olsa bile mutlak halde mekruh görmektedir. Gerekçe olarak da rahimde vaki olan suyun (emriyo'nun) gelece?i hayatt?r, dolay?s?yla onun için hayat hükmü verilir, t?pk? hac bab?nda ihraml? olan kimsenin av hayvan?n?n yumurtas?n? k?rmas?yla üzerine cezan?n terettüp etti?i gibi. Hanefi mezhebinde ekseriyetin üzerinde oldu?u görü?: ?slam?'n kabul etti?i bir manada özür olmad??? müddetçe bu i?in helal olmamas? üzerinedir. Ancak kabul edilecek bir manada özrün olmas?yla caiz olaca?? mezhep içinde ifade edilmi?tir.[14] Hanefi hukukçular?n dan , bu özürleri ?u ?ekilde ifade edenler olmu?tur: 1- Gebelik, emzirmekte oldu?u çocu?un sütüne zarar vermesi ve baban?n da süt anne bulacak güçte olmamas?. 2-Çevrenin bozuk olup ?slam'i terbiyenin mümkün olmamas?. (Kanaatimce bu özre ?u ?ekilde itiraz edilebilir: ?çinde bulundu?umuz toplumun ahlak yap?s?n?n bozulmas?nda ferdi olarak Müslümanlara yak??an toplumu bu sapk?nl?klar?yla ba? ba?a b?rakmak de?ildir. Bilakis toplumun düzelmesi için gayret sarf etmeleri gerekir. Zira bana dokunmayan y?lan bin y?l ya?as?n zihniyeti ?slami bir zihniyet de?ildir. Toplumun düzelmesi de bireylerin yani fertlerin düzelmesinden geçer, nitekim toplumu olu?turan fertlerdir. Durum böyle olunca ben çocu?umu ?slam terbiyesiyle yeti?tiremem deyip de bu sorumluluktan kaçmak kanaatimce ?slam ruhuna ayk?r?d?r. Burada Müslümanlara dü?en ?slam terbiyesi alm?? nesiller yeti?tirip ?slam ahlak?ndan yoksun olan topluma her an ?slam dan uzakla?mas? yerine ?slam ile tan??malar?n? ve as?llar?na rucu etmelerini sa?lamakt?r. Berki burada nesli kaybetmek gibi bir risk olabilir, ancak bu risk den dolayıda toplumun karanl??a do?ru gitmesine de göz yummak do?ru olmad???na kanaat ediyorum. Her ?eyin en iyisini bilen ?üphesiz Allah t?r.) 3- Kad?n hastâ olup, âdil t?p taraf?ndan hamileli?i sebebiyle hastal??n?n artaca??n?, ya da olmayan bir hastal?k ortaya ç?kaca??n?n söylenmesi.

Maliki mezhebinde kabul edilen görü?e göre ise dölleme olduktan sonra, k?rk günden önce de olsa cenini ald?rma ya da dü?ürmek caiz de?ildir.[15]

?afiler ve özellikle ?mam? Gazali ayn? görü?ü payla?maktadırlar. K?rk, ya da yüzyirmi güne kadar kürtaj?n dinen mahzurlu olmad???n? söyleyenlerin görü?ünü yukar?da ifade etmi?tik. Ancak i?in bir di?er önemli yönü daha vard?r: K?rk, ya da yüzyirmi güne kadar kürtaj?n dinen mahzurlu olmad???n? söyleyenlerin görü?ü kabul edilse dahi, mazeret olmadan bir kad?n?n avretini ba?ka erkeklere hatta kad?nlara göstermesinin haram oldu?u dinen sabittir; ?u anda hamile kalm?? ve çocuk istemeyen kad?n?n önüne iki yol ç?kar. a-Ya bir doktorun, ebenin vs. t?bbî müdahalesini istemek (kürtaj). b- Ya da çe?itli ilkel metotlarla yahut ilaç yard?m?yla bunu kendisinin veya kocan?n yapmas?... Birinci yola gitmesi halinde avretini, zaruret olmaks?z?n açmakla bir haram i?leyecektir ki, bu yine ittifakla câiz de?ildir. İkinci yola girmekle, t?bb?n tesbitlerine göre çok büyük bir ihtimalle sa?l??n? tehlikeye atacak ve bundan, öncelikle anne zarar görecektir. Ba?ar?lamamas? halinde de sakat ve yetenekleri körelmiş çocuklar?n do?mas?na sebep olacak; böylece hem ömür

boyu vicdân azab? çekilecek; hem de aile ve toplum olarak maddi, manevi zararlar görülecektir. Adil t?bbi ?slam?n hakem kabul etti?ini ve onun mahzurlu dedi?ine mahzurlu dedi?i dü?ünülürse, bu uygulaman?n da en az?ndan mekruh oldu?u anla??lmaktadır.

Yukar?daki ihtilaf? özetlemek gerekirse ?slam hukukçular?n ço?unlu?u, hangi safhada olursa olsun çocuk dü?ürmeye izin vermezken di?er bir k?sm? ise mutlak halde izin veriyor. Bir k?sm? da özrün olmas? ve olmamas? diye iki k?s?mda inceliyor. Di?er bir k?s?m ise de 40-42-120 günden önce ve sonra diye hükümlerini ay?r?yor. Ruh üflendikten sonra çocuk dü?ürmenin ve ya ald?rman?n haram oldu?unda ?slam hukukçular? aras?nda görü? birlili?i oldu?unu da yukar?da ifade etmi?tik.

Netice olarak ?slam?n kabul etti?i bir manada herhangi bir gerekçe olmadan kürtaj caiz de?ildir. Anacak bu yasakl?lık 40-42. günden önce mekruhluluk derecesindedir. Zira bu merhaleden önce çocu?un uzuvlar? yukar?da da ifade edilen hadisi ?erifçe de yarat?lmam??tır. 40-42. günden sonra bu yasakl?lık?n derecesi hamlin müddeti do?rultusunda artar, taki hamil yüz yirminci güne ula??nca zira bu safhadan sonra yasakl?lık haram derecesine yükselerek bu i?lem haram olur. Kürtaj i?lemine caiz k?lan özürlerin de boyutu t?pk? kürtaj'?n yasakl?lık?ndaki boyut gibidir. Yani 40-42. günden önceki özürler fazla ?iddetli de?ilken bu günlerden sonraki özürler ise daha ?iddetlidir. Taki 120. gün oluncaya kadar, bu safhadan sonra kürtaj'? caiz k?lan özür sadece anne hayat?n?n ölüm ile nihayete ermesidir ki bu konudaki ihtilaf? yukar?da beyan etmi?tik. [16]

Cenine kar?? bir cinayet i?lenmesi halinde **gurre** tabir edilen bir ceza tazminat ödenir. **Gurre** ceninin miras? kabul edildi?inden ceninin dü?mesine sebep olan kimse hariç varisleri aras?nda payla?tır?ılır. ?slam Hukukçular?n ittifak?yla **gurre**'nin miktar? kamil bir insan diyetinin yirmide biridir. Gurre'yi gerektiren dü?ü?ün konumu hakk?nda ulama ihtilaf etmi?lerdir. Bu ihtilaf üstad?m?z Halil Güneç hoca efendinin (mevsua) adl? eserinde ?u ?ekilde ifade ediliyor. Malikilere göre (mud?a)(alaka) dedi?imiz rahimdeki o nesnenin çocuk oldu?u bilinmesi durumunda gurre gerekir. ?afilere göre birkaç görü? ifade de edilse do?ru olan cenine ruh öflendikten sonra gurre'nin gerekli olmas?dır. Hanefilere göre ise çocu?un uzuvlar?ndan herhangi bir bölümünün olu?masıyla güre gerekir. [17] ?afi ve Hanbeli fakihleri gurre ile birlikte kefarete ödenmesini de gerekli görseler de Hanefi ve Maliki fakihlerine göre kaffarete vacip de?il bilakis menduptur. [18]

?slam dini gebeli?i önleyici tedbirler almay? ho? görmü? ve e?lerin diledikleri zaman ve say?da çocuk sahibi olmalar?na imkan vermi?tir, fakat ba?lam?? olan gebeli?i sona erdirmeyi do?ru olarak kabul etmemi?tir. Bundan dolayı bu i?i yapmay? dü?ünen ve kendince buna bir tak?m gerekçeler bulan okuyucular?m?za ?iddetle bu i?e giri?meden bu konuda mahir olan hocalar?m?zla fikir al?? veri?i yapmalar?n? ve ?ah?slar? ad?na fetva sormalar?n? tavsiye eder ve sizi Allaha emanet ederim. Selam ve Muhabbetlerimle...

---

[1] Magrifet'is-sünen vel'âsar lil-Beyhaki no:4277 – Musannef Abdurrezzak no:10391 – Eddurr'ul-Mensur :Maide 88

[2] Bak:Tahrir ve tahbir illetin k?s?mlar? – Teysir et-tahrir illetin k?s?mlar? – El-Bahr'ul muhit

[3] El-Mevsua'til-f?kh?yye el-kuveyti c:2 s:56

[4] Mü'minun 12-15

[5] Buhari no:2969 Müslim no:4781(laf?z Müslim'in dir)

[6] Müslim no:4783

[7] Bak Tefsir'rür-razi mü'minün suresi 16. ayetin tevsiri.

[8] Tuhfe'tül-mevdüd bi-ahkam'il mevlüd 1/147 – Fetava er-remlî: cenaiz – ?sam ?slam ve

toplum 2/139

[9] Bak:Müslim no:4782-4783-4784

[10] El-Mevsua'til-f?kh?yye el-kuveyti c:2 s:57

[11] ?bni Abidin: Matlabun fi-defnil meyyit

[12] Mecelle Düveli adet:5 cüz:1

[13] Bahr'rur-raik: ahkam'un-nifas – ?bni Abidin c:3 s:192 – Feth'ül-kadir: nikah'ül-rakik

[14] El-Mevsua'til-f?kh?yye el-kuveyti c:2 s:58

[15] Ha?iye'tüs-savi ala?'erh'ül-sa?ir: Mesele'tül-ihrac'ul-meni – Ha?iye'tüt-dusuki: Mevani'un-nikah

[16] Fetava ez-zerka s:285

[17] El-mevsua'tül-f?khiyye'tül-müyessirre c:2 s:237

[18] El-Mevsua'til-f?kh?yye el-kuveyti c:2 s:60